

Sygn. akt III Ca 545/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Krystyna Hadryś

Sędzia SO Barbara Braziewicz (spr.)

Sędzia SO Andrzej Dyrda

Protokolant Justyna Chojecka

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2014 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa J. F.

przeciwko S. F.

o zaspokajanie potrzeb rodziny

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrze

z dnia 31 stycznia 2013 r., sygn. akt III RC 72/12

1. zmienia zaskarżony wyrok:

a) **w punkcie 1 o tyle, że za okres od dnia 8 lipca 2013r. do dnia 19 listopada 2013r. w miejsce kwoty po 800 zł (osiemset złotych) zasądza kwoty po 1.000 zł (tysiąc złotych);**

b) **w punkcie 3 o tyle, że w miejsce kwoty 1.217 zł zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2.417 zł (dwa tysiące czterysta siedemnaście złotych);**

c) **w punkcie 4 w ten sposób, że nie obciąża pozwanego kosztami sądowymi;**

2. odstępuje od obciążenia pozwanego kosztami procesu i nie obciąża go kosztami sądowymi w postępowaniu odwoławczym.

SSO Andrzej Dyrda SSO Krystyna Hadryś SSO Barbara Braziewicz

UZASADNIENIE

Powódka J. F. wniosła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego S. F. kwoty 1000 zł miesięcznie płatnych tytułem zaspakajania potrzeb rodziny poczynając od dnia 1 stycznia 2012r. do dnia 10-go każdego miesiąca z góry wraz z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki w płatności którejkolwiek z rat, a także o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Na pierwszej rozprawie tj. w dniu 12 czerwca 2012r. pozwany S. F. uznał powództwo do kwoty po 700 zł miesięcznie, w pozostałym zakresie wnosząc o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2013r. Sąd Rejonowy w Zabrzu w punkcie 1 zasądził od pozwanego S. F. na rzecz powódki J. F. kwotę po 800 zł miesięcznie tytułem przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny, płatną z góry do rąk powódki J. F. do dnia 10-go każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat poczynszy od dnia 31 stycznia 2013r.; w punkcie 2 w pozostałym zakresie powództwo oddalił; w punkcie 3 zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1.217 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; w punkcie 4 nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Zabrzu kwotę 180 zł tytułem kosztów sądowych oraz w punkcie 5 wyrokowi w punkcie 1 nadał rygor natychmiastowej wykonalności.

Sąd Okręgowy w Gliwicach wyrokiem częściowym z dnia 10 października 2013r., w punkcie 1 zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 o tyle, że za okres od dnia 31 stycznia 2013r. do dnia 7 lipca 2013r. w miejsce kwoty 800 zł zasądził kwotę 1000 zł; w punkcie 2 zawiesił postępowanie odnośnie świadczeń alimentacyjnych za okres od dnia 8 lipca 2013r. do czasu zakończenia sprawy z powództwa S. F. przeciwko J. F. o rozwód toczącej się w Sądzie Okręgowym w Gliwicach, sygn. akt XIIIRC 613/13. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 29 października 2013r. rozwiązano małżeństwo S. F. i J. F. przez rozwód. Powyższy wyrok uprawomocnił się z dniem 20 listopada 2013r. W wyroku nałożono na obie strony obowiązek utrzymania małoletnich dzieci stron i zobowiązano S. F. dołożenia jedynie na rzecz małoletnich dzieci B. F. i E. F. po 500zł miesięcznie na każde z nich łącznie 1000zł miesięcznie.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, iż powódka, że powódka J. F. i pozwany S. F. zawarli związek małżeński w dniu 29 sierpnia 2009r. Ze związku tego pochodzi dwoje dzieci – małoletnia E. F. ur. (...) oraz małoletni B. F. ur. (...) Strony pozostają w faktycznej separacji od grudnia 2011r. Po rozstaniu stron powódka z małoletnimi dziećmi przeprowadziła się do rodziców do B.. Ponieważ powódka miała jedynie wykształcenie podstawowe rozpoczęła naukę w Liceum dla Dorosłych w B.. Naukę w szkole opłaca matka powódki. Nauka ta kosztuje 110 zł miesięcznie. Maturę powódka będzie zdawać w 2013r. Powódka nie pracuje, jest zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy w Z.. Liczy 22 lata, nigdy nie pracowała, posiada wykształcenie podstawowe, jest bez zawodu. W B. osoba w wieku powódki, o jej wykształceniu i bez zawodu napotyka na spore utrudnienia w znalezieniu zatrudnienia. Sąd Rejonowy uznał, że nawet gdyby rodzice powódki (będący rencistami) przejęli opiekę nad dziećmi stron, to powódce nie można – co najmniej dopóki nie zdobędzie wykształcenia średniego – przypisać praktycznie żadnych obiektywnych możliwości zarobkowych. Powódka otrzymuje jedynie świadczenie rodzinne w kwocie 77 zł na każde dziecko oraz alimenty od pozwanego zabezpieczone na kwotę 800 zł - są to jedyne źródła dochodu powódki i małoletnich. Kwota 800 zł, którą otrzymuje powódka na mocy postanowienia o zabezpieczeniu, również przeznaczana jest na wyżej wskazane cele. Powódka sprawuje osobistą opiekę nad małoletnimi dziećmi stron. W dacie orzekania przez Sąd Rejonowy małoletni B. F. liczył 3 lata, od września 2013r. miał uczęszczać do przedszkola. Małoletnia E. F. liczyła wówczas 16 miesięcy. Także z uwagi na wiek dzieci nie można było przypisać powódce możliwości zarobkowych, skoro żadne z małoletnich nie osiągnęło wieku przedszkolnego i ich matka musiała sprawować nad nimi osobistą opiekę. Rodzice powódki są rencistami. Ojciec powódki otrzymuje 1.900 zł renty, zaś matka powódki – 700 zł. Ojciec powódki uprawia truskawki; w 2012r. zarobił z tego tytułu 6.000 zł. Powódka nie przekazuje rodzicom żadnych kwot na utrzymanie swoje i dzieci, gdyż nie ma na to środków. W zakresie wielu koniecznych wydatków powódkę wspierają jej rodzice. Ojciec powódki kupuje dla dzieci powódki pampersy, mleko, zabawki oraz bieżące potrzebne rzeczy. Powódka nie otrzymuje od nikogo ubrań po innych dzieciach - zakupuje nowe ubranka. Miesięczny koszt utrzymania obu małoletnich powodów to kwota 1.200-1.400 zł. Powódka, przyjeżdżając do Z., zawsze informuje o tym pozwanego. Ten jednak nie wykazuje większego zainteresowania dziećmi. Nie spotyka się z nimi. Pozwany mieszka ze swoimi rodzicami i bratem. Rodzice pozwanego utrzymują się z emerytury ojca pozwanego

w wysokości 2700 zł miesięcznie. Dodatkowo ojciec pozwanego pracuje w (...), za co otrzymuje wynagrodzenie. Brat pozwanego uczy się zaocznie i dorabiał w restauracji. Pracę tę jednak utracił i poszukuje nowego zatrudnienia. Brat pozwanego, nawet wtedy gdy pracował, nie dokładał się do kosztów utrzymania mieszkania rodziców. Koszty utrzymania mieszkania rodziców pozwanego wynoszą 1.200 zł miesięcznie, łącznie z wodą, prądem i centralnym ogrzewaniem gazowym. Pozwany pracuje w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G. i otrzymuje wynagrodzenie w kwocie średniomiesięcznie około 2.870 zł. W kwotę tę wliczono barbórkę i półroczne

nagrody motywacyjne. Ponadto pozwany otrzymuje kartki żywnościowe na kwotę około 300 zł miesięcznie. Pozwany na swoje utrzymanie daje rodzicom 500 zł oraz kartki żywnościowe.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił w oparciu o dowody z dokumentów, zeznań stron, szczegółowo opisane w uzasadnieniu, które przeanalizował.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd orzekając stwierdził, iż zgodnie z treścią art. 27 k.r. i o. oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczyniać się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Zadośćuczynienie temu obowiązkowi może polegać także, w całości lub w części, na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym. W przypadku małżonków obowiązek zaspokajania potrzeb rodziny powstaje z chwilą zawarcia małżeństwa i gaśnie z chwilą jego ustania lub unieważnienia. Istnieje niezależnie od ustroju majątkowego obowiązujący małżonków i od składu rodziny. W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że powódka i pozwany pozostają nadal w związku małżeńskim. Ze związku tego strony posiadają dwoje małoletnich dzieci w wieku - w dacie orzekania przez Sąd Rejonowy - 3 latka i 16 miesięcy. Powódka z dziećmi wyprowadziła się i zamieszkała u rodziców w B.. Z uwagi na to, że ma ona jedynie wykształcenie podstawowe, a w przyszłości chce podjąć pracę, rozpoczęła edukację w niepublicznym Liceum dla Dorosłych w celu podwyższenia swoich kwalifikacji. Maturę powódka będzie zdawać w 2013r. Obecnie nie może podjąć pracy, gdyż opiekuje się małymi dziećmi. Planuje podjąć pracę, gdy małoletnia córka będzie mogła pójść do przedszkola. Powódka swój obowiązek przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny w znacznej części realizuje poprzez osobiste starania o wychowanie dzieci, sprawując nad nimi stałą pieczę. Sąd Rejonowy podkreślił, że obowiązek ten wykonuje tylko powódka, nie mając żadnego wsparcia ze strony pozwanego, który - gdy powódka przyjeżdża do Z. - nie chce nawet spotkać się z dziećmi. Sąd zauważył, że z powodu separacji faktycznej powódka nie może wykonywać w pełni swojego obowiązku przyczyniania się do zaspokojenia potrzeb rodziny poprzez pracę we wspólnym gospodarstwie domowym (sprzątanie, gotowanie, pranie, prasowanie i.t.d.). W ocenie Sądu powódce zatem nie przysługuje kwota na pokrycie tylko jej potrzeb, a jedynie wsparcie materialne na pokrycie potrzeb wspólnych dzieci stron. Dlatego żądanie pozwu ponad kwotę 800 zł Sąd oddalił w punkcie 2 wyroku. Wskazał, że skoro pozwany w ogóle nie bierze udziału w wychowaniu swoich dzieci, to jego obowiązek przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny powinien polegać przede wszystkim na wsparciu finansowym w zakresie kosztów utrzymania dzieci. W ocenie Sądu Rejonowego na podstawie dowodów zebranych w sprawie (zeznania stron, faktury przedstawione przez powódkę) ogólny miesięczny koszt utrzymania obojga dzieci to kwota około 1.200-1.400 zł miesięcznie. Kwota 800 zł miesięcznie w ocenie Sądu jest kwotą adekwatną do udziału pozwanego w zaspokojeniu usprawiedliwionych potrzeb małoletnich a jednocześnie nie przekracza jego możliwości zarobkowych. Biorąc pod uwagę powyższe Sąd zasądził od pozwanego S. F. na rzecz powódki J. F. kwotę po 800 zł miesięcznie tytułem przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny, płatną z góry do rąk powódki J. F. do dnia 10 - go każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat począwszy od dnia 31 stycznia 2013r. W pozostałym zaś zakresie Sąd powództwo oddalił. Sąd swoje orzeczenie oparł na art. 27 k.r. i o. Na mocy art. 333 § 1 pkt 1 k.p.c. Sąd nadał wyrokowi w punkcie 1 rygor natychmiastowej wykonalności. O kosztach procesu orzekł po myśli art. 98 k.p.c.

Od powyższego wyroku apelację wniosła powódka J. F., zaskarżając go w części oddalającej powództwo w zakresie żądania ponad kwotę 800 zł tj. co do kwoty 200 zł wraz z ustawowymi odsetkami. We wnioskach apelacyjnych domagała się zmiany wyroku w zaskarżonej części poprzez orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu oraz zasądzenia na jej rzecz od pozwanego zwrotu kosztów procesu za obie instancje, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Skarżąca zarzuciła Sądowi pierwszej instancji: naruszenie przepisu prawa materialnego tj. art. 27 k.r. i o. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że powódce nie przysługuje kwota na pokrycie jej potrzeb a jedynie wsparcie materialne na pokrycie potrzeb wspólnych dzieci stron, podczas gdy przepis art. 27 k.r. i o. stanowi podstawę do dochodzenia renty alimentacyjnej na rzecz całej grupy rodzinnej, statuując jednocześnie zasadę egalitaryzmu małżonków i jednocześnie dopuszcza możliwość podziału ról małżonków w rodzinie za ich wspólnym porozumieniem;

naruszenie przepisów prawa procesowego tj.: art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez uznanie, że pozwany na swoje utrzymanie przekazuje rodzicom miesięcznie kwotę 500 zł oraz kartki żywnościowe na kwotę około 300 zł, podczas gdy pozwany nie przeprowadził żadnego dowodu na tę okoliczność, art. 233 k.p.c. poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego w zakresie kwestii ustalenia potencjalnych możliwości finansowych i majątkowych pozwanego, art. 328 § 1 k.p.c. poprzez brak dostatecznego uzasadnienia motywów wyroku; sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez przyjęcie, iż kwota 800 zł zaspokoi usprawiedliwione potrzeby rodziny, podczas gdy jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego miesięczny koszt utrzymania rodziny miesięcznie przekracza kwotę 1.400 zł.

Pozwany konsekwentnie wnosił o oddalenie apelacji powódki.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Orzekając w przedmiocie zaspokajania potrzeb rodziny za okres od dnia 8 lipca 2013r. tj. od dnia wytoczenia powództwa o rozwód małżonków F., sygn. akt XII RC 613/13, do dnia 19 listopada 2013r. tj. do dnia poprzedzającego uprawomocnienie się wyroku rozwodowego - Sąd Okręgowy również generalnie podzielił i uznał za swoje zarówno ustalenia faktyczne jak i prawne poczynione przez Sąd pierwszej instancji. Ustalenia te znajdują oparcie w zebranym w sprawie materiale dowodowym i nie ma potrzeby ich ponownego szczegółowego przytaczania, także nadal pozostają one aktualne.

Zaskarżonego wyroku orzekającego o świadczeniach o charakterze alimentacyjnym za okres od 8 lipca 2013r. do 19 listopada 2013r. nie można było uznać w całości za trafny i apelacja powódki w tym zakresie zasługuje na uwzględnienie. Zarzuty podniesione w apelacji dotyczące sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, naruszenia wskazywanych w apelacji przepisów postępowania i prawa materialnego, należało uznać za zasadne.

Skarżąca trafnie podnosiła w apelacji, iż art. 27 k.r. i o. wyraża zasadę egalitaryzmu małżonków, konkretyzując obowiązek współdziałania obojga małżonków dla dobra założonej przez nich rodziny (art. 23 k.r. i o.) odpowiednio do sił oraz możliwości zarobkowych i majątkowych każdego z nich. Odnośnie tego zarzutu pozostają nadal aktualne argumenty podniesione w uzasadnieniu wyroku częściowego Sądu Okręgowego, iż przepis art. 27 k.r. i o. przewiduje dopuszczenie podziału funkcji w rodzinie, tak iż jeden z małżonków może przejąć na swoje barki osobiste starania o wychowanie dzieci oraz zajmować się pracą we wspólnym gospodarstwie domowym, czyniąc w ten sposób w całości lub części zadość obowiązkowi przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny. Zakres obowiązku z art. 27 k.r. i o. kształtuje zasada, w myśl której stopa życiowa małżonków choćby pozostających w faktycznym rozłączeniu powinna być równa. Nawet zupełne zerwanie pożycia małżeńskiego nie uchyla obowiązku przewidzianego w art. 27 k.r. i o., może jedynie wpłynąć na jego ukształtowanie i zakres. Również w wypadku zerwania pożycia małżeńskiego niewinny małżonek ma w stosunku do drugiego małżonka roszczenie z art. 27 k.r. i o. o zaspokajanie potrzeb rodziny według zasady równej stopy życiowej (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16.12.1987r., III CZP 91/86, OSN 1988, nr 4, poz. 42 oraz orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 1972r., IIICZP 43/7, OSNC 1972/11/198).

W niniejszej sprawie pozwany S. F. zdecydował się związać z powódką i zawrzeć z nią związek małżeński, z którego urodziło się dwoje małoletnich obecnie dzieci. Pozwany powinien być świadomy tego, że powódka z racji braku wykształcenia, kwalifikacji i doświadczenia zawodowego będzie zajmowała się wychowywaniem dzieci i pracą we wspólnym gospodarstwie domowym, a na nim będzie ciążyło zarobkowanie na utrzymanie założonej rodziny. Ten stan miałby się utrzymywać przynajmniej do czasu, kiedy powódka zdobyłaby wykształcenie i kwalifikacje pozwalające jej na uzyskanie pracy. Należy przy tym nadmienić, że powódka podjęła naukę pozwalającą jej na podjęcie w przyszłości płatnego zajęcia. Nadto pozwany winien mieć na uwadze, iż powódka doznaje ograniczeń w świadczeniu ewentualnej pracy także z uwagi na sprawowaną przez nią osobistą opiekę nad małoletnimi dziećmi
stron: E. F. (ur. (...)) i B. F.

(ur. (...)). Pozwany natomiast w żaden sposób nie pomaga powódce w opiece nad dziećmi, nie stanowi oparcia dla powódki, nie interesuje się dziećmi. Również i z tego względu powódka nie jest osobą dyspozycyjną - a cecha ta jest istotna dla pracodawcy.

Z uwagi na wiek małoletnich dzieci oraz sytuację życiową, brak pomocy ze strony pozwanego usprawiedliwionym jest fakt, że powódka przyczyniała się do zaspokajania potrzeb rodziny tylko poprzez osobiste starania o wychowanie wspólnych dzieci – przynajmniej do osiągnięcia przez nie wieku przedszkolnego. W tym czasie pozwany powinien zapewnić powódce oraz małoletnim koszty utrzymania.

Mając na uwadze powyższe uwagi - uwzględniając konieczność sprawowania przez powódkę osobistej opieki na dziećmi stron i obiektywne trudności, które ma ona z podjęciem pracy w jakimkolwiek wymiarze z uwagi na brak ofert pracy dla niej jako dla osoby bez zawodu, stażu pracy, trudności na rynku pracy – pozwany w okresie od 8 lipca 2013r. do 19 listopada 2013r. winien łożyć na potrzeby rodziny kwotę 1000 zł, przy uwzględnieniu także potrzeb samej powódki, a nie tylko małoletnich dzieci stron.

Trafny jest więc zarzut skarżącej naruszenia regulacji art. 27 k.r.i o., gdyż przepis ten stanowi podstawę do dochodzenia renty alimentacyjnej na rzecz całej grupy rodzinnej, statuując jednocześnie zasadę egalitaryzmu małżonków i jednocześnie dopuszczając możliwość podziału ról małżonków w rodzinie za ich wspólnym porozumieniem. Zasadny pozostaje również zarzut skarżącej naruszenia regulacji art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c.

W tym zakresie, powtarzając argumentację zaprezentowaną w uzasadnieniu wyroku częściowego, zauważyć trzeba, iż pozwany nadal na etapie postępowania odwoławczego nie zgłosił żadnych wniosków dowodowych celem wykazania, że zamieszkując u rodziców partycypuje w kosztach swojego utrzymania, przekazując rodzicom comiesięcznie kwotę 500 zł oraz bony żywnościowe na kwotę 300 zł. W tym zakresie brak nadal było inicjatywy dowodowej pozwanego, a więc na podstawie art. 6 k.c. okoliczność ta nie została wykazana. Nienależnie od tego, gdyby nawet przyjąć, że pozwany przekazuje comiesięcznie swoim rodzicom w/w kwotę oraz bony żywnościowe, to i tak jego możliwości zarobkowe pozwalają mu na uiszczanie na rzecz powódki i małoletnich dzieci kwoty po 1000 zł miesięcznie. Bezspornym jest, iż pozwany uzyskiwał w istotnym dla niniejszej sprawy okresie czasu nadal dochody w kwocie powyżej 3.000 zł (wynagrodzenie ok. 2902zł brutto wrzesień 2013r. i bony żywnościowe w wysokości 300 zł). W takiej sytuacji nawet gdyby przyjąć, że przekazuje on rodzicom na koszty swojego utrzymania łącznie kwotę 800 zł, to pozostaje mu do dyspozycji kwota ok.2000 zł miesięcznie. Jest on więc w posiadaniu środków finansowych pozwalających mu na zaspokajanie potrzeb rodziny w wysokości po 1000 zł miesięcznie.

Sąd Okręgowy orzekł w przedmiocie świadczeń o charakterze alimentacyjnym za okres od dnia 8 lipca 2013r. do dnia 19 listopada 2013r., mając na uwadze regulacje art. 445

§ 2 i 3 k.p.c.

Reasumując, Sąd Okręgowy uznał apelację powódki za uzasadnioną również za okres od dnia 8 lipca 2013r. do dnia 19 listopada 2013r. i zmienił zaskarżony wyrok na mocy art. 386 § 1 k.p.c. jak w sentencji orzeczenia. O kosztach postępowania pierwszoinstancyjnego Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o art. 108 § 1 k.p.c., art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 2 ust.1 i 2, § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002, Nr 163, poz. 1348) oraz art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o art. 108 § 1 k.p.c., art. 102 k.p.c. i art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych uznając, iż z uwagi na charakter sprawy zaistniał wypadek szczególnie uzasadniony.

SSO Andrzej Dyrda SSO Krystyna Hadryś SSO Barbara Braziewicz